

## **Beskerming van die regte en welsyn van Afrika se kinders**

### **Yeukai Chideya\***

Die Verenigde Nasies skat dat 500 miljoen tot 1,5 miljard kinders wêreldwyd elke jaar een of ander vorm van geweld ervaar – 'n syfer wat moontlik in onlangse jare toeneem het. Skadelike daade teen kinders word dikwels gepleeg deur individue in hul onmiddellike omgewing – insluitend ouers, versorgers en familieledes – sowel as deur vreemdelinge, gemeenskapslede, vriende of maats.

Kinders met gestremdhede, meisies of diegene wat in lande woon wat deur humanitêre krisisse geraak word, loop 'n selfs groter risiko vir geweld, insluitend kinderhuwelike. Namate kinders tot adolessensie groei, word hulle meer kwesbaar vir geslagsgebaseerde en intieme vennoot-geweld.

Die situasie is selfs erger in konflikgeteisterde gebiede, waar kinders veelvuldige menseregteskendings soos seksuele slawerny en genitale verminking ervaar. Gewapende konflikte stel nie net lewens in gevaar nie, maar verwoes ook ekonomieë. Gesinne verloor dikwels hul lewensonderhoud, wat kinders dwing tot kinderarbeid om te help om basiese noodsaaklikhede soos voedsel te voorsien. Tydens sulke krisisse word regeringshulpbronne gewoonlik herlei na onmiddellike noodreaksies, met minimale belegging in kritieke sektore wat kinders se welstand ondersteun, soos gesondheidsorg en onderwys.

In Afrika word beraam dat die helfte van die kinderbevolking een of ander vorm van geweld gesien of ervaar het – hetsy emosioneel, seksueel of fisies. Daarbenewens is Afrika die streek met die tweede hoogste aantal gewapende konflikte wêreldwyd, met nie-internasionale konflikte wat vir lang tydperke woed in lande soos Burkina Faso, Kameroen, die Sentraal-Afrikaanse Republiek, die Demokratiese Republiek van die Kongo, Egipte, Ethiopië, Mali, Marokko, Mosambiek, Nigerië, Senegal, Somalië, Suid-Soedan en Soedan.

Tydens gewapende konflikte is kinders veral kwesbaar om van hul ouers of versorgers geskei te word of hulle te verloor. Baie word intern ontheem of word gedwing om na ander lande te vlug sonder volwasse voogde, 'n ervaring wat hul risiko van mishandeling aansienlik verhoog. Om in konflikgebiede te woon, stel kinders ook bloot aan die bedreiging van werwing deur gewapende groepe – hetsy as kindsoldate of in ondersteunende rolle – wat hulle in gevaar stel vir besering, gevangenisstraf of dood. Daarbenewens staan kinders wat aan gewapende konflik blootgestel word, verhoogde risiko's van seksuele uitbuiting en soortgelyke vorme van mishandeling in die gesig. Hierdie traumatiese ervarings het blywende fisiese, sielkundige en sosiale gevolge, wat die beskerming van kinders in konflikgebiede 'n dringende globale prioriteit maak.

Die Afrika-Unie (AU) skat dat ongeveer 80 miljoen kinders in Afrika deur gewapende konflik geraak word – gelykstaande aan een uit elke drie kinders op die vasteland. Benewens die direkte impakte wat hierbo genoem word, het kinders wat in konflikgeteisterde Afrikalande

woon, dikwels beperkte of geen toegang tot onderwys en gesondheidsorg nie. Suid-Soedan, wat meer as vier dekades van konflik verduur het, het byvoorbeeld een van die laagste geleterdheidskoerse in Afrika suid van die Sahara. Slegs 2,3 miljoen van die land se 6,3 miljoen skoolgaande kinders is by 'n skool ingeskryf. Ontworteling vererger hierdie probleem verder, aangesien baie kinders van Suid-Soedan gedwing word om in vlugtelingkampe in buurlande te woon.

Die geweld wat kinders tydens gewapende konflik ervaar, kan diepgaande en langdurige gevolge hê tot in volwassenheid. In my rol as traumaberader by die Traumasentrum vir Oorlewendes van Geweld en Marteling, het baie vlugteling met wie ek gewerk het, gedeel hoe die traumatiese gebeure wat hulle as kinders ervaar het, hulle steeds beïnvloed het. Sommige is as kindersoldate gewerf en gedwing om gewelddadige dade te pleeg.

Alhoewel hulle uiteindelik na Suid-Afrika ontsnap het, het hulle beskryf hoe hulle in konstante vrees geleef het terwyl hulle gesukkel het om hul lewens te herbou. Sommige het hulself in dieselfde gemeenskappe bevind as ander vlugteling wie se families hulle tydens die gewapende konflik gedwing is om leed aan te doen. Dit het dit byna onmoontlik gemaak vir die oud-kindersoldate om vrede te vind of van hul traumatiese verlede te genees.

Teiken 16.2 van Volhoubare Ontwikkelingsdoelwit 16 het ten doel om “mishandeling, uitbuiting, handel en alle vorme van geweld teen, en marteling van, kinders te beëindig” teen 2030. Met minder as vyf jaar oor om hierdie doelwit te bereik, staan Afrika steeds beduidende uitdagings in die gesig.

Afrika het verskeie beleidsraamwerke om geweld teen kinders in gewapende konflikgebiede aan te spreek, insluitend die Afrika-Handves oor die Regte en Welsyn van die Kind. Hierdie Handves beskryf die verpligtinge van AU-lidstate om die regte en welsyn van alle kinders op die vasteland te beskerm – insluitend hul regte op lewe, onderwys en spesiale beskerming en sorg gedurende tye van gewapende konflik.

Soos egter uitgelig deur die Afrika-komitee van kundiges oor die regte en welsyn van die kind (ACERWC), is een van die volgehoue uitdagings in die implementering van die Afrika-handves die gebrek aan voldoende hulpbronne. Regerings prioritiseer gereeld belegging in militêre hulpbronne en nasionale veiligheid bo kwessies wat kinders raak. Doeltreffende implementering van raamwerke soos die Afrika-handves is noodsaaklik om te verseker dat kinders in Afrika belangrike ontwikkelingsmylpale kan bereik en hul volle potensiaal kan verwesenlik.

Terwyl ons Afrikadag op 25 Mei herdenk onder die AU se 2025-tema, “Geregtigheid vir Afrikane en mense van Afrika-afkoms deur middel van reparasies”, moet ons onself afvra: hoe kan reparasies die behoeftes van kinders wat slagoffers van geweld in konflikgebiede was, betekenisvol aanspreek? Reparasies vir hierdie kinders moet verder gaan as simboliese gebare. Dit moet finansiële vergoeding vir beserings en ontwigting van opvoeding insluit,

toegang tot trauma-ingeligte geestesgesondheidsorg, en ondersteuning vir hervestiging of hereniging met familie waar moontlik.

Een manier om reparasies te verseker vir kinders wat deur gewapende konflik geraak word, is deur doelbewuste, kindgefokusde beplanning en begroting. Hierdie beginsel is die kern van vanjaar se Dag van die Afrika-kind, wat op 16 Junie herdenk sal word onder die tema “Beplanning en Begroting vir Kinderregte: Vordering Sedert 2010”. Die ACERWC het hierdie tema gekies om te evalueer hoe ver AU-lidstate gekom het met die integrasie van kinderregte in nasionale beplannings- en begrotingsprosesse. Dit doen 'n beroep op regerings om hul begroting- en beplanningstelsels te ondersoek en te verander om 'n benadering gebaseer op kinderregte te volg.

Kinders is Afrika se toekomstige leiers. Om hulle te beskerm, veral gedurende tye van konflik, is nie net 'n morele en wetlike verpligting nie, maar 'n strategiese belegging in langtermyn vrede, stabiliteit en voorspoed op die vasteland. Regerings moet verseker dat hul begrotings 'n verbintenis weerspieël tot programme wat die regte en welstand van elke kind beskerm.

**\*Yeukai Chideya is 'n navorser by die Instituut vir Lewensloopgesondheidsnavorsing aan die Universiteit Stellenbosch.**